

STUDIEFINANSIERINGEN

DEN DEBATT som i flera år pågått om principerna för högre studiers finansiering har väsentligen präglats av att deltagarna engagerat sig för endera av »linjerna» lån eller stipendier. Under det att meningsutbytet mer eller mindre livligt böljat fram och tillbaka, har genom statsmakternas åtgärder i praktiken en betydande utbyggnad av stipendieringen skett. Om allt skulle gå sin gilla gång, kunde man därför förmoda, att genom successiv utveckling av det rådande systemet vi så småningom skulle finna att frågan i praktiken vore löst: genom att ta en bit i taget skulle man ha i all stillhet genomfört en lösning som man efter behag kunde benämna generell stipendiering (en liberal beteckning) eller studielön (en kär sak för socialdemokrater).

Den arbetande studiesociala utredningen, under ordförandeskap av hr Olof Palme, har på visst sätt genom själva sin existens bidragit till att kalmra debatten. Det har syntes lämpligast att vänta med nya förslag och manifestationer i frågan tills man finge se vad utredningen kunde komma fram till. På sina håll torde man väl allvarligt

ha hoppats, att utredningen skulle lyckas finna den formel som kunde lösgöra diskussionen ur det skyttegravskrig mellan löne- och låneanhängare, som onekligen börjat bli en smula tröstlöst.

Plötsligt kom hr Palmes utredning — visserligen genom en indiskretion — verkligen med ett förslag som innebar något nytt. Givetvis var det inte fråga om en idé, som utredningen på något sätt ställt sig bakom. Blotta det faktum att man alls kunnat bestämma sig för att utreda saken var emellertid egendomligt nog.

Hugskottet har, oegentligt nog, i pressen fått gå under arbetsnamnet »en omvänd ATP». I princip innebär det, såvitt vetes, att alla studenter under studietiden erhåller ett lån (på sina håll av aptitretande skäl kallat stipendium), (beloppet 5 000 kr. om året har nämnts) som sedan återbetalas under den följande förvärvsarbetande tiden. Skillnaden mellan systemet och den gamla enkla studieskulsättningen är att den nya lånetypen skulle amorteras på ett ytterligt egendomligt sätt. Varje akademiker med arbetsinkomst skulle påföras en speciell akademi-

avgift. Denna skulle inflyta till en fond, ur vilken »stipendielån» skulle utgå till följande generationer studenter. Likheten med ATP ligger alltså i fonderingen och fördelningssystemet och i systemets obligatoriska karaktär. Där upphör emellertid likheten. I ATP finns dock ett betydande samband mellan avgift och förmån. Ej så med akademikerfonden. Avgiften skulle inte relateras till erhållen förmån — korteligen: att envar betalar sina och endast sina skulder — utan till inkomsten senare i livet. Den skulle därtill vara indexreglerad — med andra ord skulle staten gentemot akademikerna tilltvinga sig värdebeständighet för sin fordran, en eljest hos oss okänd anordning.

Idén att på detta sätt ålägga en särskild grupp medborgare en inbördes solidaritet utan motstycke för övrigt är givetvis helt befängd. Orimligt är också att skärpa skatteprogressionen — detta är vad avgifterna skulle innebära — för en godtyckligt utvald grupp löntagare. Projektet avvisades också med ytterlig skärpa av SACO, liksom av bl. a. Sveriges Konservativa Studentförbund.

Man ville gärna hoppas att den förödande kritik hr Palmes hugskott utsatts för skulle ha medfört att man kunnat betrakta det som avfört ur den seriösa debatten. En oroande antydning om att så inte är fallet ges dessvärre — låt vara högst förstulet — i hr Strängs kompletteringsproposition. I sin jeremiad över alla de områden som kräver »uppräknings» av statsutgifterna gör finansministern plötsligt ett undantag. För de studiesociala åtgärderna räknar han inte med större statsutgifter — trots att han i samma mening förutser en betydande faktisk expansion på området.

Betyder saken ingenting — har hr Sträng bara varit tankspridd? Eller ger hans lilla lapsus vid handen att krafttag skall tas — men utan ökad kostnad för statskassan? I så fall är risken betydande att han på fullt allvar fallit för hr Palmes absurditet och tänker genomföra de studiesociala »reformerna» till priset av den för både rättvisa och förnuft anstötliga specialbeskattning av akademikerna som avgifterna till »den omvända ATP» i realiteten skulle innebära.